

Мрежа удружења РОДИТЕЉ
Београд - Нови Сад - Ниш
Сајт: www.roditelj.org
Емаил: mreza@roditelj.org
Тел: 064 / 33-77-983

30. 08. 2007, Нови Сад

Поштовани,

Достављамо Вам коментаре на Стратегију за подстицај рађања, коју треба да усвоји Влада Републике Србије. Коментари су резултат како рада чланова Мреже удружења РОДИТЕЉ, тако и вишенедељне расправе која се одвијала на сајту www.roditelj.org, и на Интернет форуму нашег удружења.

У нади и вери да ће многи веома корисни механизми, овде предложени, заиста и бити имплементирани и у пракси применљиви,

са поштовањем,

у име Мреже удружења РОДИТЕЉ

мр Драгана Ћорић
председница удружења РОДИТЕЉ-Нови Сад

Емаил: mreza@roditelj.org

Сајт: www.roditelj.org

064 / 33-77-983

*Мрежа удружења РОДИТЕЉ започела је са радом 2006. године. Чине је Удружења РОДИТЕЉ у Београду, Новом Саду и Нишу која делују регионално покривајући својом делатношћу територију целе Србије Ми смо **прво и једино** удружење у Србији које се на свеобухватан начин бави и родитељима и децом.*

Коментари на Стратегију за подстицај рађања

Мрежа Удружења РОДИТЕЉ, коју чине Удружење „РОДИТЕЉ“ у Београду, Удружење „РОДИТЕЉ-Нови Сад“ у Новом Саду и огранак Удружења „РОДИТЕЉ“ у Нишу, сачинила је коментаре на Нацрт Стратегије за подстицање рађања. Коментари су састављени на основу искустава и ставова чланица Мреже, као и на основу сугестија које су пристигле од стране других организација и појединаца.

Уводне напомене

Сматрамо да је веома важно да се приликом имплементације Стратегије узме у обзир да је жени потребно обезбедити основне услове да би се постигао адекватан животни стандард и да јој се на тај начин пружи могућност избора о томе колико деце ће да роди. Мере директне или индиректне финансијске подршке породици неће донети жељене резултате докле год се трендови дискриминације у запошљавању и раду, али и у разлици у плаћености између женског и мушког рада, не прекину.

Потребно је додатно разрадити механизме којима се случајеви дискриминације приликом запошљавања санкционишу. Сматрамо да је нереално очекивати да ће жена јавно да се открије и Министарству пријави таквог послодавца јер није довољно заштићена, тј. не постоји никаква гаранција за њену даљу нормалну егзистенцију ако то уради, тако да су жене обесхрабрене на самом почетку.

Такође, случајеви дискриминације су јако тешко доказиви и с тим у вези је потребно ускладити и законодавство јер практично не постоје механизми путем којих жена може да докаже да је доживела дискриминацију по основу материнства или будућег материнства.

Када је у питању вантелесна оплодња коју финансира држава, потребно је изменити систем одабира тј. позивања парова јер је до сада систем био да се парови позивају по датуму пријаве што је врло неповољно, јер су многи парови аутоматски искључени из процедуре с обзиром на то да су до датума позивања прешли старосну границу за финансирану вантелесну оплодњу.

Нацрт Стратегије је, даље потребно ускладити са Стратегијом за смањење сиромаштва, Националним планом акције за децу и Стратегијом развоја социјалне заштите, односно потребно је наћи тачке поклапања и на њима градити међуресорну и тематску сарадњу.

Мрежа удружења РОДИТЕЉ

Београд: 064 / 2206-438 • Нови Сад: 064 / 33-77-983 • Ниш: 063 / 10-45-597

Конкретне сугестије

Чини нам се веома грубим одређење у самом уводу да је "рађање деце ослобођено моралног и егзистенцијалног притиска постало ствар наизглед слободног избора појединца". Нажалост, на овакав начин се само још више исти феномен истиче у негативном контексту, као да је рађање детета у условима ванбрачне заједнице или од стране самохраних мајки нешто што је нелегално и неморално чин. Супротно је либералном концепту који се ова стратегија управо труди да усвоји, стога предлажемо измену ове формулације у нешто блажу, јер одаје утисак да је услед притисака држава одлучила да легализује неморал и сада сви живимо у неморалу, срећни и задовољни, а држава је то морала да учини.

Слажемо се да је политички одговор на феномен недовољног рађања деце потребан, али не и једини могућ. Наиме, политички одговор треба више да буде усмерен на **постизање благостања у држави, сигурности у погледу запошљавања, посебно жена, и законске забране дискриминације жена не само по основу тренутног или будућег статуса мајке**, већ и по основу тога што су једноставно жене. Србија још увек робује традиционалистичком патријархалном моделу схватања жене и њене улоге у друштву као особе задужене искључиво за рађање и бригу о деци и домаћинству, док мушкарци ратују. Измена правца политичког одговора је потребна првенствено на овом нивоу, јер тек тада можемо рећи да се појам демократија правилно употребљава у данашњој Србији и нуди једнаке шансе свима.

У даљем тексту коментари су исписани обичним фонтом, док болдован текст представља текст Стратегије на који се односи коментар.

I 3. Појединачни циљ 1. 1. Директна финансијска подршка породици

Месечна исплата материнског додатка незапосленим мајкама у висини најниже месечне основице доприноса, у складу са законом који регулише доприносе за обавезно социјално осигурање, од рођења до навршене три године живота детета.

Да ли то значи афирмацију незапослености мајки до дететове треће године и надаље до њиховог пунолетства, ако су рецимо у питању треће или четврто дете? Да ли то значи враћање на већ споменути негативан став према женама које само треба да рађају? Иако смо свесни да управо од репродуктивне способности жена зависи и повећање наталитета, не желимо да прихватимо да то постане и једина сврха постојања жена. Једна од могућих последица тога може свакако бити и повећани наталитет праћен порастом броја незапослених жена, али и тенденција рађања деце из искључиво финансијских разлога, што је веома лоше.

Месечна исплата породичног додатка породицама за треће и четврто дете у висини најниже месечне основице доприноса, у складу са законом који регулише доприносе за обавезно социјално осигурање, од рођења до пунолетства.

Не видимо зашто се посебно наглашава ова мера, будући да је она и данас присутна. Да ли би то значило обуставу ове финансијске помоћи породицама које би примале помоћ до 2010 године?

Мрежа удружења РОДИТЕЉ

Београд: 064 / 2206-438 • Нови Сад: 064 / 33-77-983 • Ниш: 063 / 10-45-597

Накнада зараде у пуном износу за време трудничког боловања.

ПОТПУНО ПОЗДРАВЉАМО! Наравно, у нади да ће се посебно приватни предузетници-послодавци ове мере придржавати, и да неће услед тога доћи до таласа отказа трудницама.

Осигурати бесплатне уџбенике за предшколско, основно и средње образовање за свако треће и четврто дете.

Суочени смо и са недавном изјавом министра просвете да већ сада, из финансијских разлога, држава није у могућности да осигура бесплатне уџбенике за све прваке у основним школама, јер ђака "има пуно". Стога, нисмо сигурни да ће то бити могуће за треће или четврто дете у породици, иако тих породица свакако има мање, јер је овде изгледа опет на делу политичка воља пре него конкретне финансијске могућности. Такође, постављамо питање, шта се дешава са породицама које имају више од четворо деце, да ли ће родитељи бити принуђени да плаћају уџбенике за сву другу децу (нашем Удружењу су познате и породице са десеторо до дванаесторо деце).

Ослобађање од плаћања ПДВ-а при куповини првог стана породица са децом где је један родитељ млађи од 35 година.

Разумемо да је у питању афирмисање младих брачних парова и породица са децом, али требало би имати у виду да транзициони процеси у Србији све више померају границу рађања, чак и заснивања брачне или ванбрачне заједнице. Као последица тога, све више жена које, не својом вољом, не стижу да изнесу прву трудноћу пре 35 године. Стога сматрамо да је у тачкама 6,7 и 8 потребно извршити измену (Обезбеђивање повољних стамбених кредита за парове до 35 година, уз могућност смањивања висине износа кредитних рата са повећањем броја деце у породици), **померити старосну границу на 38 година или додати "или где је дете млађе од 7 година.**

II 4. Појединачни циљ 1. 2. Индиректна финансијска подршка породици

Све мере су заиста адекватне и потпуно их поздрављамо и подржавамо.

III 5. 2.2.2. Посебни циљ 2. Усклађивање рада и родитељства

Иако нови Закон о раду предвиђа овде споменуто **клизно радно време** исто се нажалост у пракси и не поштује превише, посебно код приватних послодаваца, код којих тренутно има више радних места у понуди, по чему су дефинитивно конкурентни са тржиштем слободних радних места у државним и друштвеним фирмама. Сматрамо да је **потребно успоставити стабилну и континуирану комуникацију са одговарајућим органима**, првенствено инспекцијама рада и тржишним инспекцијама, у циљу контроле али и превенције негативне праксе.

Појачана контрола од стране инспекцијских служби да би се онемогућило послодавцима да спроводе прикривену дискриминацију жена које желе да рађају децу у непосредној будућности и мајки са малом децом.

Потпуно подржавамо. У питању је тзв. **концепт ЗАШТИТЕ МАТЕРИНСТВА**, који управо захтева забрану дискриминације жена по основу будућег или тренутног статуса мајке. У том смислу, као додатну конкретну меру предлажемо Министарству ратификацију Конвенције Ц183 и протокола П191, који управо о томе говоре, а на шта нас и обавезује чланство у МОР-у. Иницијативу за

Мрежа удружења РОДИТЕЉ

Београд: 064 / 2206-438 • Нови Сад: 064 / 33-77-983 • Ниш: 063 /10-45-597

ратификацију ових међународних докумената су покренуле женске секција Синдиката, а Удружење РОДИТЕЉ је такође подржава.

Подршку пружамо и по питању предложених мера о **усклађивању рада вртића**, будући да нови захтеви радног времена родитеља захтевају и дуже остајање на послу. Званично, предшколске установе обављају своје делатности у периоду од 7 до 16 часова сваког радног дана. Међутим, у пракси то значи да дете излази из вртића већ око 14 часова, док су родитељи одсутни, односно на послу бар још неколико сати. Додатно ангажовање радне снаге, бекиситерки и других чланова породице, цео процес чини мучним и неприхватљивим за све. Имајући то у виду подржавамо и предложену меру додатног стручног оспособљавања кадрова који обављају васпитно образовни рад са децом најмлађег узраста, јер смо сведоци застарелих и неприлагођених метода рада, као и мањка простора у вртићима за сву децу.

Апелујемо овом приликом на ресорно министарство и сва друга министарства да се **више посвете и изградњи нових објеката за боравак деце предшколског узраста**, пошто смо сваке године суочени са "листама чекања", услед немогућности све деце да се упишу у вртић, чије је похађање сада обавезно. Примера ради, према последњим подацима, на смештај у установама предшколске установе «Радосно детињство» у Новом

Саду чека још око 1000 деце иако се у званичним изјавама тврди да су «значајно повећани смештајни капацитети ове установе». И овде је потребан политички одговор, лишен сваке предрасуде по било ком основу.

Као добра мера може се сматрати и **могућност превоза деце до вртића**. Управо због веома променљивог радног времена родитеља, превоз деце обављају све чешће врше други сродници, што заиста не би било неопходно уколико је могуће постићи овај договор. Практика превоза деце до вртића и школа засад је само привилегија приватних вртића и основних школа, док би заправо требало да буде значајно олакшање родитељима чија деца похађају и државне установе, јер примери такве праксе имају вишедеценијску традицију у свим развијеним државама света.

IV 2.2.3. Посебни циљ 3. Снижавање психолошке цене материнства

Сматрамо да је потребно **побољшати услове у породицима до стварања атмосфере достојанственог рађања и радости**, а без утиска да је породила у болници јер нешто није у реду са њом. С тим у вези је свакако и преко потребна **промена односа особља према породицама**, будући да су мајке посебно у првим сатима након порођаја изузетно осетљиве а често изложене ниподашавајућем и омаловажавајућем односу медицинског особља. Веома је битно и **повећати трајање и обим услуга патронажне службе након порођаја**.

Појединачни циљ 3.3. Истицање значаја улоге оца у подизању детета

Подржавамо и овај циљ Стратегије. Према истраживању Института за друштвену теорију, од ступања на снагу Породичног закона 2005 године, само 15 мушкараца је користило одсуство са посла ради неге детета, и то искључиво због смрти мајке. Надамо се да ће планиране мере помоћи да се

промене неки ставови традиционалистичког схватања улоге мушкараца у подизању и васпитању деце, јер чињеница да ће повремено мушкарци више бити ангажовани у том "женском послу" не би

Мрежа удружења РОДИТЕЉ

Београд: 064 / 2206-438 • Нови Сад: 064 / 33-77-983 • Ниш: 063 /10-45-597

требало да умањи њихову сврху постојања, нити да им одузме углед. У том погледу, веома корисна мера може бити и **обезбеђивање услова за присуствовање оца порођају и укидање наплаћивања за исто.**

Појединачни циљ 3.4. Јачање компетенције за испуњавање родитељске улоге

Подржавамо и овај циљ, штавише као Удружење које се управо и бави промоцијом родитељства, са својим скромним ресурсима, стојимо Министарству на располагању приликом имплементације и мониторинга ових мера.

Појединачни циљ 4. 1. Едукација у школама адолесцената за очување репродуктивног здравља

Подржавамо и овај циљ, штавише као Удружење које се управо и бави промоцијом родитељства, са својим скромним ресурсима, стојимо Министарству на располагању приликом имплементације и мониторинга ових мера.

Појединачни циљ 4. 2. Развој мреже саветовалишта за репродуктивно здравље младих

Подржавамо и овај циљ, штавише као Удружење које се управо и бави промоцијом родитељства, са својим скромним ресурсима, стојимо Министарству на располагању приликом имплементације и мониторинга ових мера.

В 2. 2. 5. Посебни циљ 5. Борба против неплодности

Један од веома честих проблема младих брачних парова је неплодности, а у циљу његовог што лакшег превазилажења, потребно је раширити мрежу центара за решавање проблема неплодности по Србији и тако омогућити доступност центара што већем броју корисника.

Оснаживање здравственог система за ублажавање абортусног проблема повећањем обима коришћења модерне и ефикасне контрацепције и кроз континуирану едукацију лекара о садржајима релевантним за квалитетно саветовање жена о контрацепцији.

Сматрамо да **би овај вид едукације обавезно требало да укључи и мушкарце**, јер према последњим истраживањима рађеним у свету управо су мушкарци ти који, и поред високог степена свести жена о потреби коришћења контрацептивних средстава, одбијају да их користе из потпуно несхватљивих разлога.

Такође, иако свесни да је контрацепција првенствено средство спречавања настанка нежељених трудноћа, истичемо да то «ублажавање абортусног проблема» може отићи у погрешном правцу, а то је могућа забрана употребе абортуса као начина за прекид нежељене трудноће.

Појединачни циљ 5. 3. Пружање стручне помоћи паровима са проблемом неплодности

Подржавамо и овај циљ, и још једном скрећемо пажњу на потребну измену у систему одабира тј. позивања парова. Досадашња пракса је била да се парови позивају по датуму пријаве, што то је врло неповољно јер су многи парови аутоматски искључени из процедуре, прешавши старосну границу за финансирану вантелесну оплодњу.

Појединачни циљ 6. 1. Очување и унапређење здравља жене у периоду пре трудноће

Мрежа удружења РОДИТЕЉ

Београд: 064 / 2206-438 • Нови Сад: 064 / 33-77-983 • Ниш: 063 /10-45-597

Појединачни циљ 6. 2. Побољшање квалитета здравствене заштите током трудноће и порођаја

Подржавамо ове циљеве, и наглашавамо да се под здрављем жене мора подразумевати не само физичко, већ и психолошко стање жене, односно заштита жена од стреса првенствено на радном месту, који може имати негативан утицај на зачеће, одржавање трудноће и бригу о детету старости до три године.

Појединачни циљ 7. 1. Активирање система образовања и васпитања као кључног носиоца и реализатора програма популационе едукације

Мисија нашег Удружења је подршка и рад на стварању бољих услова за родитељство, долазак деце на свет и њихово одрастање. Циљеви нашег рада су побољшање информисаности и едукованости родитеља у Србији о њиховим и правима њихове деце, као и о начинима остваривања ових права, затим подизање нивоа свести јавности о проблемима у вези са родитељством кроз јавно заступање и медијске кампање, и даље јачање и развијање организације кроз програмски развој, континуирану едукацију, као и развијање партнерстава у овим областима.

Имајући све то у виду, **подржавамо како формалне начине оваквог образовања тако и неформалне едукације**, које сходно стручним капацитетима чланова нашег Удружења можемо радити, на пример учешће у изради приручника за родитеље.

Напомињемо да већ имамо припремљен **ИНФОРМАТОР ЗА РОДИТЕЉЕ**, који обухвата неке од одредница споменуте у овој Стратегији.

Активирање установа здравствене и социјалне заштите, образовно- васпитних институција, привредних организација, цркве и невладиних удружења у циљу стварања позитивне популационе климе у локалној самоуправи.

Најчешћи проблеми са којима се суочавају родитељи који су нам се обраћали били би адекватно решени уколико би се остварио овај циљ Стратегије, дакле појачана, континуирана и свеобухватна едукација родитеља и будућих родитеља о изазовима који их очекују у овој сфери. Сматрамо да је генерални ниво информација које млади поседују приликом заснивања породице прилично низак, што је свакако био и један од разлога формирања нашег Удружења. Стога подржавамо овај циљ.

VI 2.2. 8. Посебни циљ 8. Активирање локалне самоуправе

Поред органа локалне самоуправе, који би требало да буду носиоци неких значајних активности из ове Стратегије, као и да врше мониторинг, сматрамо да може бити веома значајно и активирање установа здравствене и социјалне заштите, образовно-васпитних институција, привредних организација, цркве и невладиних удружења у циљу стварања позитивне популационе климе у локалној самоуправи.

Мрежа удружења РОДИТЕЉ

Београд: 064 / 2206-438 • Нови Сад: 064 / 33-77-983 • Ниш: 063 /10-45-597